

CZU: 37.018.262

TEHNOLOGII DE PEDAGOGIZARE A PĂRINȚILOR*Tamara MUNTEANU**Universitatea de Stat din Tiraspol*

Familia este unitatea primară, natural-biologică a oricărei organizări social-umane. Ea își lasă amprenta asupra mentalității și conduitei individului, asupra modului de gândire, percepere și asupra sentimentelor cu care acesta va porni în lume. Aici el capătă cele mai elementare cunoștințe despre viață, învață a gândi, a reflecta, a comunica, a relaționa. Aici se învață normele și acțiunile morale, se interiorizează modelele pozitive și negative de comportare, se naște sentimentul apartenenței la neam și la comunitatea umană.

Cuvinte-cheie: *părinți, pedagogizare, copii, familie, proces educativ, metode, procedee, forme, dezvoltare.*

PEDAGOGICAL TECHNOLOGIES OF PARENTS

Family is the primary, natural-biological unit of any social-human organization. It leaves its mark on the mentality and conduct of the individual, on the way of thinking, perception, and on the feelings with which this one will emerge into the world. Here he acquires the most elementary knowledge about life, learns to think, reflect, communicate and relate. Also here the moral norms and actions are learnt, the positive and negative patterns of behavior are interiorized, the feeling of belonging to the nation and the human community is born.

Keywords: *parents, pedagogical, children, family, educational process, methods, development, behavior.*

Introducere

Familia este prima instituție socioumană care influențează dezvoltarea omului, astfel creșterea și educația copiilor revenind în principal părinților. Îndeplinirea funcției educative ține de esența familiei și desăvârșește existența acestui nucleu fundamental al societății omenești. Acțiunea educativă a familiei este reflectată prin prisma istoriei și ea apare ca unitate primară, natural-biologică, a oricărei organizări social-umane, iar educația ca proces universal condiționează dezvoltarea societăților umane.

Copilul nu este vinovat dacă nu corespunde așteptărilor părinților, dacă copilul „real” nu are calitățile copilului ideal. Copilul are dreptul la interacțiuni care să-i asigure dezvoltarea fizică, comunicarea, educarea trăsăturilor pozitive, înțelegerea și toleranța. Părinții acceptă cu ușurință că ei nu sunt perfecți, dar visează niște copii perfecți care să îndeplinească propriul lor ideal. Adaptarea și readaptarea părinților la copilul real pe care trebuie să-l iubească cu calitățile și defectele lui reprezintă un examen greu de trecut [1].

Schimbările de natură economică, financiară, politică etc. din societate au consecințe negative asupra situației copiilor în familie. Părinții, mult prea preocupați de satisfacerea nevoilor materiale ale vieții, nu mai oferă suficientă afectivitate și sprijin copilului – elemente atât de necesare dezvoltării armonioase. Dezvoltarea armonioasă a personalității copilului apare atunci când el beneficiază de dragoste și securitate, de experiențe noi, de apreciere și de stimă, de responsabilitate și autonomie.

Pedagogizarea părinților

Una dintre modalitățile de ameliorare a acestor efecte este pedagogizarea părinților, care are în vedere acțiuni îndreptate spre exersarea funcției educative și spre dezvoltarea unor practici eficiente de comunicare și interacționare în familie. Aceste acțiuni conduc la: cunoașterea și acceptarea propriului copil; abordarea pozitivă a trăsăturilor personalității copilului; înțelegerea comportamentului copilului; influențe pozitive în dezvoltarea competențelor copiilor; cunoașterea etapelor dezvoltării în timp a copilului; crearea unui echilibru între factorii familiari de educație a copilului – rolul egal al ambilor părinți; modalități nonviolente de rezolvare a conflictelor în familie [2].

Influența educativă asupra părinților va conduce la o schimbare în mentalitatea părinților vizavi de copil. Părinții trebuie să fie informați și să accepte că orice copil este o personalitate individualizată, cu anumite caracteristici, speciale, diferite în concordanță cu nivelul său de dezvoltare; are drepturi egale care trebuie recunoscute de către societate, în special de către părinți.

Conceptul de *pedagogizare a părinților* este utilizat în special de psihologi, pedagogi și specialiști în intervenție socială, ca A.Berger, B.Adler, E.Stănculescu, M.Henripin, V.Ross, H.Stern, V.Bunescu, E.Macavei etc.

Strategiile de educație a familiei presupun dezvoltarea finalităților, conținuturilor (valori, atitudini, moduri de a gândi și moduri de a face etc.), proceselor educative în care actorii sunt membrii familiei (părinți și copii) [3].

Caracteristicile principale ale familiei, importante pentru dezvoltarea bio-psiho-socială a copilului, sunt următoarele:

- Este primul grup sociouman în care copilul exersează comportamente sociale și se descoperă pe sine;
- Oferă climatul de siguranță afectivă, necesar dezvoltării personalității, atât la vârstele mici, când este determinant, cât și mai târziu, când constituie un factor de echilibru și compensare în rezolvarea problemelor socioumane;
- Este primul mediu de creștere și dezvoltare pe plan moral, intelectual, motivațional, afectiv, estetic;
- Reprezintă întâiul model de comportamente sociale;
- Reprezintă legătura biologică de bază a individului;
- Este cadrul de dezvoltare a personalității și posibilitatea valorizării individuale, datorită încărcăturii afective care leagă membrii ei;
- Face legătura dintre trecut și viitor;
- Asigură următoarele *funcții*: educativă, culturală, economică, biologică, de sprijin prin siguranța afectivă (dragoste, camaraderie); de comunicare interumană.

G. Bunescu afirmă că pedagogizarea părinților este *o forță de intervenție asupra părinților în favoarea educației copiilor lor* și ea depinde de ansamblul valorilor, normelor, regulilor și raporturilor de organizare și funcționare a familiei moderne [4]. Pedagogizarea părinților, afirmă același autor, reprezintă un set de măsuri educative și de sprijin care ajută părinții pe următoarele dimensiuni:

- înțelegerea propriilor lor nevoi (fiziologice, sociale, emoționale și psihologice);
- cunoașterea și acceptarea nevoilor copiilor lor;
- construirea punților de legătură între părinți și copii.

Ca proces, pedagogizarea părinților este unul de durată, ale cărui tehnologii depind de stadiile diferite ale ciclului vieții, iar ca abordare ea se referă la rolurile individuale și la interrelațiile prezente și viitoare; pedagogizarea părinților își concentrează preocupările pe domeniile cognitiv și cel decizional și se ocupă, în principal, de sarcinile și faptele educative ale părinților.

Scopul pedagogizării părinților nu vizează schimbarea de comportament particular sau schimbarea unei structuri definite: ea încearcă să dezvolte tuturor membrilor comunității *competențele educative*. Scopul ei este de a sprijini părinții să dezvolte priceperile parentale și încrederea în propriile forțe, să îmbunătățească capacitățile acestora de a-i îngriji și sprijini pe propriii copii. „Astfel, întâlnirile cu părinții își ating scopul atunci când: contribuie la îmbogățirea cunoștințelor, priceperilor și deprinderilor parentale; le dezvoltă universul emoțional; stimulează interesul și angajează forme pozitive de comportament; se desfășoară într-o succesiune logică, didactică și psihologică a etapelor ei; permit părinților să formuleze întrebări, să emită soluții, să transmită experiențe, să exerseze dialogul, să clarifice situații-problemă”, afirmă Miron Ionecu [5]. În sarcinile educative ale părinților ar trebui să se regăsească 10 exigențe legate de educarea unui copil:

1. Oferiți copilului îngrijiri permanente, coerente, iubitoare, ceea ce este de o importanță fundamentală pentru sănătatea spiritului, la fel cum alimentația corectă este esențială pentru sănătatea corpului.

2. Oferiți copilului o mare parte din timpul și din înțelegerea dumneavoastră – jocul cu copilul, lectura sunt mult mai importante decât un menaj bine făcut.

3. Copilul are nevoie de experiențe noi și de comunicare permanentă, ceea ce îi asigură dezvoltarea spirituală.

4. Copilul va fi stimulat să se joace, singur sau cu alți copii, ceea ce permite explorarea, imitația, construcția și creația.

5. Atunci când eforturile copilului sunt încununate de succes, el trebuie felicitat, apreciat.

6. Părinții trebuie să-i dea copilului responsabilități din ce în ce mai mari, deoarece simțul responsabilității se dezvoltă doar prin activități practice.

7. Fiecare copil este unic în felul lui, astfel că părinții trebuie să-și adapteze comportamentul la caracteristicile acestuia.

8. Atunci când nu suntem de acord cu comportamentul copilului, manifestarea dezaprobarii trebuie să țină cont de temperament, vârsta și capacitatea de înțelegere a copilului.

9. Copilul nu trebuie amenințat cu pierderea dragostei sau cu abandonul; părinții pot respinge comportamentul copilului, dar nu-și pot respinge propriul copil.

10. Părinții nu trebuie să aștepte recunoștință, deoarece copilul nu și-a solicitat nașterea [6]. Deci, scopul unei tehnologii aplicate în vederea pedagogizării părinților încearcă să dezvolte tuturor membrilor colectivului de părinți competențele și abilitățile educative.

Argumentele necesității și utilității unei atare tehnologii sunt următoarele:

- ✓ Părinții doresc să se informeze asupra dezvoltării copilului lor, precum și în privința rolurilor educative pe care le au.
- ✓ Există suficiente informații și competențe utile, care pot fi sistematizate, pentru a fi transmise părinților.
- ✓ Implicarea părinților în educație contribuie la calitatea relațiilor interindividuale în comunitate.
- ✓ Programul de discuții cu părinții amplifică rezultatele obținute în activitățile socioeducative organizate cu copiii.
- ✓ Educația părinților favorizează emanciparea adultului și a copilului în interdependență și activează autonomia, îmbogățește personalitatea, încurajează maturitatea prin dezvoltarea responsabilităților sociale.
- ✓ Părinții devin, în mod obligatoriu, parteneri atunci când copilul manifestă tulburări afective sau de altă natură, iar prevenirea situațiilor-problemă/riscurilor în educație și dezvoltare nu este decât recunoașterea importanței rolului pe care îl dețin părinții și a faptului că trebuie sprijiniți ca să-l îndeplinească [7].

Studiile demonstrează eficacitatea educației părinților, în special în ceea ce privește perioada de școlaritate a copilului. În atmosfera de lucru relaxantă, care favorizează motivarea participării părinților la activitățile propuse, am recurs la atragerea acestora în rolul de parteneri activi ai procesului de instruire/autoinstruire. În acest scop, aplicăm următoarele modalități:

- oferim părinților explicații despre activitățile din școală;
- folosim o primă etapă pentru a-i cunoaște individual pe părinți; ascultăm ce spun și ne străduim să le demonstrăm că avem încredere în ei și că le respectăm familia;
- împărtășim părinților ceea ce facem și de ce facem, oferind exemple concrete;
- fotografiem diferitele activități, filmăm și păstrăm produsele copiilor pentru a le prezenta părinților;
- elaborăm un program zilnic și un calendar periodic care să includă temele de conținut, evenimentele, activitățile integrate;
- familiarizăm părinții cu tehnicile de predare-învățare pe care le putem explica părinților;
- stabilim și planificăm de comun acord participarea părinților la activitățile organizate pentru ei, dar și la cele școlare;
- planificăm întâlniri între părinți și toți profesorii, pentru a discuta obiectivele programei școlare, activitățile, responsabilitățile educative, nivelurile de dezvoltare a copilului etc.;
- antrenăm (pregătim) un grup de părinți care să devină promotori ai ideilor programului și să sprijine activitatea;
- comunicăm eficient și profesional cu toți părinții [8].

Prin urmare, din cele menționate anterior, activitățile derulate cu grupurile de părinți vor urmări:

- realizarea unei bune relații părinte-copil;
- prevenirea unor probleme grave de educație;
- prevenirea unor atitudini și reacții negative în comportamentul părinților față de copil;
- însușirea unor abilități de bază de care părinții au nevoie pentru a influența pozitiv comportamentul copiilor [9].

În decursul acestor întâlniri s-a discutat în baza unor subiecte care au vizat:

- ✓ nevoile copiilor mici;
- ✓ dezvoltarea psihosocială pe vârste;
- ✓ acordarea atenției în manieră pozitivă în vederea stimulării unui comportament dorit;
- ✓ aprecierea (convingerea părinților că laudele îi pot determina pe copii să se comporte într-un mod dorit);
- ✓ stabilirea limitelor – diferențierea între a respinge copilul sau a respinge un comportament;
- ✓ fixarea unor limite verbale (NU este NU!);
- ✓ prevenirea unor comportamente nedorite;
- ✓ discriminarea situațiilor când copiii trebuie izolați pentru anumite comportamente;
- ✓ stabilirea situațiilor când trebuie folosită pedeapsa sau recompensa și pentru care comportamente [10].

S-au implementat și alte modalități de realizare a pedagogizării părinților, precum:

- vizionări de filme educative;
- dezbateri;
- jocuri și exerciții practico-aplicative, cum ar fi „Ce îmi place / nu-mi place la copilul meu”, exercițiul „Fierbinte-rece”, jocul „Semaforul”, jocul „Scaunul pozitiv și scaunul negativ” etc.

În acest sens, cele anterior menționate au fost realizate în cadrul ședințelor cu părinții.

Specificul ședințelor-întâlniri rezidă în scopul acestora: de informare, instruire sau consiliere. Fiecare ședință este tematică, în funcție de obiectivul central/general al programului educativ. De exemplu, se elaborează programe vizând creșterea și dezvoltarea copilului și intervenția educativă în următoarele domenii: comportamente, comunicare, exprimarea sentimentelor, limbaj, dezvoltarea structurilor cognitive, achiziția abilităților psihomotorii.

Fiecare temă cuprinde 1-2 sesiuni, pentru a antrena efectiv părinții în învățare și exersare. Modelul desfășurării unei ședințe este expus în continuare.

Pentru prima sesiune:

1. Părinții sunt invitați să se prezinte și să comunice lucruri despre ei și copiii lor. Această primă ședință se numește „spargerea gheții”, pentru că asigură cunoașterea reciprocă și deschide posibilitatea colaborării.
2. Dirigintele / moderatorul prezintă un fragment literar, o reflecție, un proverb, o întâmplare reală din viața clasei sau un alt material sugestiv.
3. Părinții sunt invitați să expună o serie de impresii și să formuleze întrebări.
4. Urmează discuții între părinți, în perechi și în grupuri mici, pentru a elabora soluții pentru problemele educative ridicate de materialul prezentat sau legate de acesta.
5. Analiza în grup extins a soluțiilor găsite în grupurile mici. Pentru încurajarea și eficientizarea acțiunilor părinților care participă la discuție, ideile lor sunt notate și în baza lor se elaborează materiale de sprijin pentru activitățile ulterioare.
6. Părinții prelucrează împreună o temă nouă sau completează caiete de activitate.
7. Analiza în grupul mare a intervențiilor propuse de părinți.

Influențele educative asupra familiei prevăd desfășurarea ședințelor cu părinții în manieră participativă, cu subiecte bine stabilite, antrenante și reieșind din problemele și interesele lor. Consultața individuală și în grup aplică pe larg metodele activ-participative:

Agenda cu notițe paralele / jurnalul dublu, care consta în:

- pregătirea unei fișe divizate în două printr-o linie verticală;
- selectarea unei reflecții, unui pasaj care să aibă o semnificație aparte sau să conțină o informație utilă pentru părinți;
- înscrierea citatului ales în prima coloană a agendei;
- comentarea scrisă a citatului în coloana a doua a agendei;
- lectura și analiza comentariilor.

Agenda în trei părți / jurnalul triplu conține, în raport cu agenda cu notițe paralele, încă o coloană, destinată corespondenței cu profesorul sau cu alți părinți care au citit același text.

Studiul de caz a propus atenției părinților aspecte particulare, specifice, caracteristici și laturi unice ale unor persoane, familii, locuri de muncă ale colectivului de elevi. Această metodă este o excelentă cale de a-i învăța pe părinți „să lucreze” cu oamenii și să rezolve situațiile delicate, apărute în interrelațiile umane [11].

Proiectarea ședințelor (întâlniri, traininguri etc.) este însoțită tradițional de *Rubrica părintelui*.

Exemplu:

Tema activității: *Fiindcă este copil, el merită ...*

Obiective: După realizarea activității, părinții vor fi capabili:

1. să conștientizeze noțiunile de protecție, interes, discriminare, îngrijire, legislație, drepturi, responsabilitate, familie, părinți, opinie, asistență, umanism, violență, abuz, demnități, educație, agresiune, exploatare etc.;
2. să descrie drepturile fundamentale ale omului;
3. să întocmească o listă cu drepturile copiilor și să le compare pe cele definite de ei cu cele pe care ONU le consideră a fi drepturile copiilor;
4. să conștientizeze diferența dintre drepturi și dorințe.

Metode educative folosite: expunerea, demonstrația, asaltul de idei.

Materiale necesare: hârtie, creioane, mai multe exemplare ale *Convenției privind drepturile copilului*.

Reperetele și materialul distribuit oferă un suport de curs util abordării tematicii:

Exemplul 1. Minciuna copilului

1. Acceptați o ierarhizare a minciunilor în:
 - a) acceptabile;
 - b) grave;
 - c) foarte grave;
 - d) de alt tip.
2. Reacția la diferitele forme de a minți este:
 - a) mereu aceeași;
 - b) nuanțată;
 - c) de indiferență;
 - d) de îngăduință;
 - e) foarte dură.
3. Când minciuna copilului ne implică:
 - a) mărturisim greșeala;
 - b) nu comentăm;
 - c) justificăm dreptul nostru, exclusiv, de a proceda și astfel.
4. Descrieți o situație dintre cele identificate la punctul 3.

Exemplul 2. Copiatul – formă specifică de înșelăciune.

Sarcini de memorare-reproducere

Subiecte ce solicită elevilor să interpreteze / sintetizeze / creeze

Climat moral adecvat; control relativ sever; pedepse aspre în cazul celor surprinși

Efect inhibitor asupra copiatului [12].

MODEL DE PROIECT AL ȘEDINȚEI CU PĂRINȚII

Subiect: Acceptarea și respingerea în relația parinte-copil.

Obiectiv: Motivarea părinților pentru manifestarea atitudinii de acceptare a copiilor.

Desfășurarea ședinței:

Evocarea. Monologul dirigintei: „Există anumite circumstanțe care determină utilizarea limbajului de acceptare sau de respingere a copiilor, în funcție de particularitățile copilului, ale părintelui, de capacitatea sau incapacitatea părinților de a-și exprima adecvat stările lăuntrice în anumite situații etc.”.

Realizarea sensului. Se analizează efectele produse de formulele de comunicare ce urmează:

Varianta I: „Îmi pare rău că n-ai împărțit bomboanele cu sora/prietena ta”;

Varianta II: „Ești foarte egoist”;

Varianta III: „Astăzi lucrul acesta nu ți-a reușit”;

Varianta IV: „Ție niciodată nu-ți reușește nimic”.

În care dintre variantele propuse se conține aprecierea faptei și în care — cea a personalității?

Se atenționează părinții că acceptarea sau respingerea pot fi exprimate atât prin limbaj verbal, cât și prin cel nonverbal (gest, mimică, privire, zâmbet etc.) și paraverbal (tonalitatea vocii, intonația etc.).

Se propune părinților să noteze, prin metoda scrierii libere, câteva formule de adresare copiilor, inclusiv de sancțiune și recompensă. Se discută vizavi de efectele pe care adresările le au asupra copiilor. Împreună cu grupul de părinți se elaborează lista elementelor „limbajului acceptării” și ale „limbajului respingerii”.

Reflecția. Test de autoevaluare

Se propune părinților să completeze tabelele de pe fișele-test, utilizând „limbajul acceptării” și „limbajul respingerii” atât din propria experiență, cât și din cea a copilului.

Fișa 1

Nr. d/o	Fraza părintelui (exclamații, exigențe, interdicții etc., formulate mai frecvent în relațiile cu copilul)	Conținutul decodificat (ce mesaj se intenționează a transmite prin formula adresată copilului)
---------	---	--

Arsenalul activităților formative aplicate în lucrul cu părinții au inclus și alte forme:

- ✓ Ziua ușilor deschise;
- ✓ Coșul cu întrebări;
- ✓ Panoul pretențiilor;
- ✓ Diagrama performanței;
- ✓ Organizarea excursiilor împreună cu părinții etc.

Concluzii

Familia este mediul în care venim pe lume și ne formăm ca personalități. Este locul unde găsim înțelegere, liniște și soluții la problemele care ne frământă sau cu care ne confruntăm. Cu condiția ca familia să se bazeze pe respect și dragoste, iar între membrii acesteia să existe o comunicare constructivă.

Conchidem, așadar, că *pedagogizarea părinților* are în vedere acele acțiuni care sunt îndreptate spre exersarea funcției educative și spre dezvoltarea unor practici eficiente de comunicare și de interacționare în familie. Pedagogizarea părinților este o educație a educației copilului, un studiu al creșterii și dezvoltării acestuia, o formare a abilității de comunicare și de analiză, un examen cognitiv al sarcinilor secvențiale ale părinților în creșterea, dezvoltarea și educarea copilului.

Referințe:

1. NICULESCU, R. M., LUPU, D., BOTA, O. *Pedagogia preșcolară și a școlarității mici*. Cluj-Napoca: ASCR, 2014.
2. JOIȚA, E. *Educația cognitivă. Fundamente. Metodologie*. Iași: Polirom, 2002.
3. CHIRILENCO, S. *Educație familială: Strategii de informare / pregătire a părinților pentru funcția lor educativă. Ghid pentru diriginte*. Chișinău: Bons Ofiices, 2005.
4. BUNESCU, C. *Educația părinților. Strategii și programe*. București: Editura Didactică și Pedagogică, 1997.
5. MIRON, I. *Didactica modernă*. Cluj-Napoca: Dacia, 2001.
6. NICULESCU, R. M., LUPU, D., BOTA, O. *Pedagogia preșcolară și a școlarității mici*. Cluj-Napoca: ASCR, 2014.
7. NICOLA, I. *Tratat de pedagogie școlară*. București: Editura Didactică și Pedagogică, 1996.
8. CUZNEȚOV, L. *Filosofia practică a familiei*. Chișinău: Universitatea Pedagogică de Stat „I.Creangă”, 2013.
9. AGABRIAN, M. *Cercetarea calitativă a socialului*. Alba Iulia: Seria Didactica, 2002.
10. DAVITZ, J. *Psihologia procesului educațional*. București: Editura Didactică și Pedagogică, 1978.
11. JOIȚA, E. *Educația cognitivă. Fundamente. Metodologie*. Iași: Polirom, 2002.
12. CHIRILENCO, S. *Educație familială: Strategii de informare / pregătire a părinților pentru funcția lor educativă. Ghid pentru diriginte*. Chișinău: Bons Ofiices, 2005.

Date despre autor:

Tamara MUNTEANU, doctorandă, lector universitar, Universitatea de Stat din Tiraspol.

E-mail: tamara.munteanu@gmail.com

Prezentat la 01.02.2019